

مقدمه

یکی از گیاهان دارویی ایران که تا به حال کمتر به آن پرداخته شده گیاه تمیس می‌باشد که در این مقاله سعی شده است به معرفی این گونه بومی بپردازد. تمیس گیاهی است دائمی از خانواده Dioscoreaceae است. خانواده تمیس دارای ۶ جنس و ۷۵۰ گونه است. گیاه تمیس در مناطق مختلف به نام‌های مختلف معروف است در رشت به تمیس، در لاهیجان به رزک و در کردستان به بمبلی بوزو یا بامبلی روزو شهرت دارد. در مورد خصوصیات اکولوژیکی این گونه اطلاعات زیادی در دست نیست.

مشخصات گیاهشناسی

تمیس (*Tamus communis* L.) گیاهی جنگلی و دارای ساقه نازک، سبز رنگ و بالا رونده است بطوری که به سهولت تا حد ۷-۸ متری تکیه گاه خود بالا می‌رود. برگ‌های متناوب، شفاف، بشکل قلب، نوک تیز و منتهی به دم‌برگ دراز دارد. گل‌های کوچک آن که برنگ سبز روشن است، به صورت خوشه‌های کوچک در محور ساقه ظاهر می‌گردد و همه آن‌ها، پوشش ۶ قسمتی شبیه به هم دارند. در گل‌های نر آن، ۳ تا ۶ پرچم و در گل‌های ماده که ممکن است بر روی همان پایه یا پایه جداگانه باشد، ۳ خامه در راس تخمدان مشاهده می‌گردد. میوه آن کوچک، کروی، ارغوانی رنگ و در آغاز دارای طعم ترش و مطبوع است ولی به سرعت سوزاننده می‌شود. از مشخصات این گیاه آن است که ریزوم متورمی به طول ۴۰ تا ۶۰ سانتی‌متر دارد که در بعضی پایه‌ها به قطر ۲۵ سانتی‌متر و به وزن ۱۰ کیلوگرم می‌رسد.

شکل ۱- گیاه دارویی تمیس

گیاه دارویی تمیس

PTMP/SK/R&D/A/ Tamus communis 01 /12072023

پراکنش تمیس در ایران و جهان

از نظر انتشار جغرافیایی گیاه تمیس جزء گیاهان اروپا - سیبری و مدیترانه‌ای است و از نظر فرم رویشی جزء گیاهان ژئوفیت است. این گونه در منطقه وسیعی از اروپا و آسیا رویش دارد. در ایران تمیس در استان‌های مازندران، گیلان، گلستان، آذربایجان، کردستان و لرستان پراکنش دارد. پراکنش این گونه در استان گلستان در اقلیم مرطوب معتدل تا نیمه مرطوب سرد می‌روید.

شکل ۲- میوه گیاه تمیس

خصوصیات رویشگاهی تمیس

این گیاه معمولاً در مناطق جنگلی رویش دارد، البته در حالت نیمه سایه جنگل در مقایسه با حالت آفتابی رشد بهتری دارد. این گیاه در خاک‌های مرطوب و زهکش شده رشد خوبی دارد و معمولاً خاک‌های رسی سنگین و متوسط را به خاک‌های سبک ماسه‌ای ترجیح می‌دهد. رشد این گونه پس از پشت سر گذاشتن دوره سرما، از اوایل فروردین ماه شروع و تا اواخر اردیبهشت ماه ادامه می‌یابد. گلدهی آن از اوایل خرداد شروع و تا مرداد ماه خاتمه می‌یابد. رسیدن میوه معمولاً از مرداد ماه شروع و تا اواخر آبان ماه ادامه می‌یابد و سرانجام بذر آن می‌رسد.

گیاه دارویی تمیس

PTMP/SK/R&D/A Tamus communis 01 /12072023

تکثیر

ازدیاد گیاه تمیس هم از طریق بذر و هم از طریق ریزوم انجام می‌گیرد. بذر این گیاه برای جوانه‌زدن به یک دوره سرما نیازمند است، بنابراین پس از کاشت بذر، در بهار سال بعد جوانه می‌زند بذر دارای آلومین غنی از نشاسته و بسیار سخت می‌باشد.

خواص درمانی

کلیه قسمت‌های گیاه مانند ریزوم، جوانه‌ها، میوه و غیره دارای طعم تند و سوزاننده و اثر مدر، قی‌آور و مسهلی است. مصرف اعضای این گیاه در حالت تازه خطرناک می‌باشد زیرا ایجاد التهاب و تورم در اعضای داخلی می‌نماید. در استعمال خارج، از له شدن قسمت متورم آن که در آب جوش قرار گرفته باشد، در موارد ضرب خوردگی و رفع خون‌مردگی‌ها استفاده می‌گردد. به حالت تازه ولی رنده شده معمولاً بر روی محل دردناک در روماتیسم و نقرس گذاشته می‌شود ولی اثر آن قطعی نیست. بررسی‌ها نشان می‌دهد که ریزوم گیاه اثر مخصوصی در دستگاه ترشح ادرار و رحم دارد بطوریکه مصرف آن موجب زیاد شدن ترشحات ادرار و برقراری قاعدگی می‌شود ولی در هر حال در موارد استعمال از گیاه همواره باید به این نکته توجه گردد که مصرف آن پس از پختن در آب و تعویض و خارج کردن آب پخت، صورت گیرد تا ایجاد خطر ننماید. شیره ریزوم به عنوان یک ضد آماس در کمردرد، روماتیسم، نقرس، از کارافتادگی حاصل از فلج، همچنین آسیب‌های پوستی به کار می‌رود.

منبع

حسینی، دکتر سید علی. (۱۳۹۶). معرفی گیاه دارویی تمیس. گلستان: سازمان جهاد کشاورزی استان گلستان

